

Immánuel

Lekció: Mt 1,18-25/Textus: Mt 1,22-23

2018. december 25.

Máté evangélista elénk adja a karácsonyi eseményeket, mi is történt József és Mária életében, hogyan érkezett meg Jézus, a Messiás; majd miután elmondja mindezt, visszautal egy ószövetségi prófeciára, s azt mondja: azért történt mindez így az első karácsonykor, hogy az ószövetségi prófécia, amit Ézsaiás sok száz éve mondott, beteljesedjen. A prófécia alapján, annak betöltéseként kell a megszületett gyermeket Immánuelnek nevezni, ami azt jelenti: „velünk az Isten.” S ahogyan a Karácsony ünnepében már az év vége felé közeledünk, tekintsünk vissza egy pillanatra: hogyan volt velünk Isten ebben az évben? Hogyan voltunk mi Istennel? Hogyan nem volt velünk Isten? Hogyan nem voltunk mi Istennel?

„Velünk az Isten” – ez az örömhír Karácsonykor. Ugyanakkor nagy titok, nagy misztérium ez, mert Isten jelenléte nem magától értetődő. Hogy a feleségem éppen velem van-e vagy sem, az más, az magától értetődő, látható, egyértelmű. De hogy Isten hogyan van vagy hogyan nincs velünk; vagy miért érzékeljük, hogy nincs velünk, ha velünk van, ez sokkal bonyolultabb kérdés. Ez titok, misztérium. Az örömhír, hogy Isten Jézus Krisztusban velünk van, a mindennapok eseményeiben és forrásaiban is igaz. Mégis, úgy tűnik néha, hogy Isten különösen csendesen, finoman, kicsit félrehúzódva van jelen az életünkben. Nem úgy, mint a megbántott gyermek, aki sarokba húzódik vagy sértődötten visszavonul a szobájába; hanem inkább egyfajta szelíd figyelemmel; mint aki folyamatosan azt fürkészi „vajon mikor vesznek észre az én teremtményeim, mikor keresnek már végre? Itt vagyok velük a mindennapokban, de vajon mikor fordulnak felém?” Mert Isten legtöbbször nem ajtóstól tör a házba, hanem vár. Miközben bennünk, hívőkben és nem hívőkben egyaránt ott feszül sokszor a vádló kérdés: hol van Isten; miért nincs itt; mit tesz; miért teszi azt, amit tesz; miért nem tesz másvalamit, amit szerintünk tennie kellene – eközben Isten csendben ott áll a háttérben, és azt várja: „mikor lesz, amikor végre felém fordultok, és végre tőlem kérdezitek meg, hogyan vagyok és hogyan voltam jelen mindig is az életetekben? És egyébként egy pillanatra akár meg is állhatnátok, hogy megválaszolhassam a kérdéseiteket!”

Egy ilyen Istennek a jelenlétébe jövünk most az Ige által. Arról az Úrról beszél a felolvasott igeszakasz, aki olyan szeretettel, hűséggel, olyan elköteleződéssel van az egész világ iránt, hogy Jézusban eljött, emberré lett, közénk jött, velünk van. Ezért mondja Máté: Immánuel, velünk az Isten! Ezt az egyszerű örömhírt szeretném kibontani és a szívetek elé tárni ma, várva az Isten Szentlelkét, hogy az Evangéliumnak ezt az örömét fakassza fel mindenkinek a szívében.

Három dolgról szeretnék beszélni:

1. Milyen elképzelések és képzetek takarják el előlünk annak a valóságát, hogy Isten velünk van?
2. Milyen képpel írja Isten a szívünkbe, hogy Ő velünk van?
3. Hogyan lesz ez örömhírré a mindennapok zűrzavaros, sokszor fájdalmas valóságában?

1. Milyen elképzelések és képzetek takarják el előlünk annak a valóságát, hogy Isten velünk van?

Mit jelent, hogy velünk az Isten Jézus Krisztus születésében és az Ő személyében? Ha a Karácsony kétezer éve velünk élő nagy örömezenete, a legnagyobb, felfoghatatlan csoda, mely szerint Isten, a Teremtő emberré lett, valóban igaz, akkor ez az üzenet számos olyan képzetet szétfeszít, amelyek az Isten nélkül élő ember szívében születtek, és divatos ideológiák lettek, vagy akár csak csendben megbújnak és alattomosan munkálnak a szíveinkben, ebben a pillanatban is arról, hogy milyen ez az Isten valójában. Három ilyen

képről szeretnék beszélni röviden: Isten felettünk, Isten bennünk, Isten ellenünk. Három kép, amit szétfe-
szít a karácsonyi örömhír, a „velünk az Isten” örömhíre.

Isten felettünk.

Ez a kép, amely sokszor nem tudatos, mégis a benned működő képzet Istennel kapcsolatban, úgy írható le, hogy bizonyos vagy abban, hogy Isten van, legalábbis valami Isten van. Valószínűleg ezt nem teszed így hozzá, de ha megfogalmazom, talán felismered, hogy az van a szívedben: valamilyen istennek lennie kell – de ez egy nagyon távoli történet. „Isten felettünk” – ez egy távoli valóság. És „távol” alatt nem azt értem, hogy valami áthidalhatatlan térbeli messzeségben képzeled el Őt, hanem sokkal inkább azt, hogy azt gondolod: Istennek persze lennie kell, de ez az egész kérdés végtelenül távol van a mindennapi valóságtól. Nem releváns a napi kérdésekben, az élet rohanásában.

Két formája van ennek. Az egyik az igazán vallásos forma, amikor azt mondd: neked fontos, hogy Isten van, gyakorlod a templomba járást, legalább karácsonykor nagyon fontosnak tartod, hogy megjelenjen az ünnepben Isten, a Biblia, a karácsonyi történet. A szíved mélyén ott van egy mély ragaszkodás, fontosnak tartod a kereszténységet, a hitet. Talán az is benned van egy-egy ilyen ünnep kapcsán, hogy jobb lenne ezt gyakrabban megélni, jobb lenne többet jelen lenni istentiszteleten, jó lenne tartozni egy gyülekezethez. Van egy mélyen a szívedbe íródott ragaszkodás és tisztelet, és ez helyénvaló - de ezzel együtt is Isten egy fontos, de távoli valóság a számodra.

Az „Isten felettünk” képzet másik, nem vallásos, nem tradicionális, nem templomba járás formája, amikor azt mondd: a vallásos külsőségek és felekezetek nem fontosak neked, de az, hogy van Isten, függetlenül egyháztól, gyülekezettől, az fontos. Nem tudod, hogy milyen az az Isten. Nem vallod a tradicionális képet róla, és azt mondd: nem is tudhatja igazán senki, hogy milyen az Isten. Vagy azt mondd: olyan, ahogyan ki-ki magának elképzelem. Ebben is van nagyon sok igazság! Tényleg nem lehet Istent egy templomhoz, felekezethez, egyfajta istentiszteleti rendhez kötni! Ő maga tiltakozik ez ellen a Biblia szerint is. Nem lehet Őt egy templomba bezárni. Igazad van, hogy Isten mindezen túl van. Ugyanakkor ez a „túl” lévő Isten, akinek lennie kell, de aki felettünk van, távoli, kiismerhetetlen, nem tényező – ez valahogy, érzed te is, kevés. Ezért nem érdemes ünnepelem, ha csak ennyi lenne, ezért nem lett volna érdemes ide a templomba se eljönni, ebben nincsen semmi örömelem, semmi igazán „ütős”. Lásd meg: ez nem tesz veled semmit!

Isten bennünk

Egy másik népszerű képzet azt mondja: Isten bennünk van. Van, aki Léleknek nevezi, mások életerőnek, kozmikus energiának, csí-nek. Ha ebben hiszel, azt mondd: Isten a mindent átjáró, mindent éltető spirituális energia; és ez az istenség, ez a spirituális erő oly mértékig bennünk van, hogy csak a tudatunk szab határt annak, milyen mértékben vagyunk képesek felszabadítani a képességeinket, megvalósítani önmagunkat, jobbá tenni az életünket, jobbá tenni a világunkat. Különbéféle módszerekkel meg is próbálsz valószínűleg megélni ezt az erőt és felszabadítani a tudatot. Mert hiszed, hogy ez a személytelen isteni erő ott van benned. - Ebben is van igazság, a Biblia megerősíti ezt. A bibliai teremtéstörténet szerint, amikor Isten megteremti az embert, élet leheletét lehelte belé. A lelkét. Ugyanakkor azt is mondja, hogy ez az élet lehelete, ez a lélek az, ami fenntartja az életet az egész teremtett világban. (Zsolt.104.29-30.) Ő nagyon közel van valóban – de közben hogyan lehetne ennyire azonos velünk? És mire mérsz a benned lévő személytelen erővel, amikor valaki másra van szükséged, aki messze nagyobb, mint te?

Isten ellenünk

A harmadik képzelemről nem akarok sokat beszélem: „Isten ellenünk”. Az előző kettő hordoz némi igazságot, amit a Biblia is megerősít. Van azonban egy olyan képzet is Istentől, ami leggyakrabban az Ő létének a tagadásához vezet. Amikor akár az egyház bűnei, akár személyes sérelmek, akár ateista ideológia miatt az van benned, hogy Isten alapvetően ellenség. Isten az (vagy ha ő nincs, akkor az egyház), aki megfoszt az élettől, a szabadságtól, megrabolja az életet, jobb, ha nincs vele dolgom. Ezzel az „isten ellenünk” képzet-

tel teljesen szemben áll az, amit Isten önmagáról kijelent a történelemben, amelynek dokumentuma Isten írott kijelentése, a Biblia.

Mind a három képet szétfeszíti a karácsonyi örömezenet, a Máté által leírt karácsonyi történet. Isten felettünk? Igen, igaz, de Jézusban emberré lett. Isten nem több mint a bensőmben lévő személytelen erő, spirituális energia? Nem! Ő felülről jött, kívülről jött bele ebbe az emberi világba, és itt volt velünk! Isten ellenünk van? Hogyan lehetne ellenünk, ha eljött közénk a világunkba, emberré lett? Isten a karácsonyi üzenetben szétfeszíti mindazt, ahogy gondolkodunk Róla.

2. Milyen képpel írja Isten a szívünkbe, hogy velünk van?

A karácsonyi események üzenetét, ti., hogy Isten velünk, gyakran szem elől tévesztjük, és megmarad a történet. a gyermek Jézus születése, a jászolbölcső, angyalok, József, Mária, pásztorok Most szeretném összekötni a karácsonyi gyermek születésének a képét avval az üzenettel, hogy Immánuel, Isten velünk van.

Könnyű belátni, hogy József és Mária számára a gyermek születése az nem volt kintól és szenvedéstől mentes. Lukács evangélista elénk adja, hogyan kellett Józsefnek és Máriának egy népszámlálás miatt elhagyni Názáretet, az otthonukat, amikor már előrehaladott állapotban volt Mária, hogyan érkeztek Betlehembe; hogyan történt, hogy nem találtak ott egy házat, ahol befogadták volna őket; és hogyan született meg aztán Jézus egy istállóban. Máté evangélista szintén beszél erről, mennyire nem volt egyszerű ez a történet. Hogy is van az, hogy még nem keltünk egybe, még nincs házasság, már megfogant a gyermek. Hamarosan beszélni fogok mindezekről, de most tekintsünk először a gyermekekre!

Akik édesanyák, meg azok a hős férfiak, akik részt vettek papás szüléseken, tudják, hogy a születés az valami hatalmas nagy titok. Az életnek, születésnek titka, misztériuma van. Amikor megszületik, felsír egy gyermek, ott valami olyan csoda történik, amit aligha lehet szavakba önteni. Milyen hangja van ennek az első felsírásnak! Mennyi élet, mennyi öröm, mennyi csoda! Vajon miért nyűgöz le mindenkit egy újszülött? Akár születésekor, vagy később, két-három hetesen, ha kezdedbe foghatod, mindenkinek megolvastja a szívét. Az ember szíve legnagyobb mélységeit érinti ez meg: az élet továbbadása, az élet forrása. Ha valami igazán emberi, akkor ez az. Ember voltunknak a legnagyobb titka és szépsége az, ahogyan az élet születik. Ugyanakkor, ha valami igazán isteni, akkor ez az. Mert ezen a ponton tudjuk jól, hogy nem mi vagyunk az Úr, szembe találjuk magunkat azzal, hogy itt Isten tesz valamit.

Ebbe a gyönyörűséges, különleges tapasztalatba lép be a Teremtő Isten Jézusban, amikor karácsonykor megszületik Mária gyermeke. Isten, akinek az a neve, hogy „Immánuel”, fogja magát, és belép ebbe az emberi tapasztalatba!

Isten valamiért mindig örömeit lelte abban, hogy ott mutatta meg hatalmát, szeretetét, ahol emberileg kimerültek a dolgok. Őt előtörténete van ennek a hatodiknak, Jézus születésének az Ószövetségben, amelyek hasonlóak és mégis mások. Őt olyan történet, amikor egy meddő házaspár, egy meddő, sok esetben idős édesanya méhében élet születik. Isten csodát tesz. Ott mutatja meg a dicsőségét, ahol az ember életében minden kimerült. Velünk az Isten! S ebben a hatodik esetben, amit most olvasunk Karácsonykor, itt is a lehetetlent cselekszi, csak másképp. Mária nagyon fiatal, s az ő fiatal méhében Isten szintén csodát tesz. „Ami benne fogant, az a Szentlélektől van.” A szűz ugyanúgy nem fogant férfi nélkül, ahogyan meddő, halott méhben már nem jön létre élet az Isten csodája nélkül. De ez a velünk levő Isten ez valóban „velünk az Isten”, ő ilyen. A Lélek, aki ott lebeg a teremtéskor és életet ad, most leszáll Máriára, és az ő méhében teremti az új életet. Eljön. Közénk jön. Velünk lesz. Persze, felettünk van, de nem marad ott, nem marad a

távoli messzeségben, hanem belép az életünkbe. Ó mennyivel több ez a bennem élő életenergiánál! Mennyivel több az, hogy az Isten olyan lesz, mint te meg én! Velem van, tőlem független, beszélhetek Vele, megerősít, mellém áll. Mennyivel több, ahogy ebben a törékeny csecsemőben meglátogatja a világát és azt mondja, hogy nézzétek a gyermeket! Nézzétek az életet! Én veletek vagyok. Nem ellenetek, nem felettetek, hanem veletek! Immánuel, velünk az Isten! Ez az a kép, amit Isten be akar írni a szívünkbe, hogy milyen Ő, aki eljön ebben az újszülöttben.

3. Hogyan lesz ez örömhírré a mindennapok zűrzavaros, fájdalmas valóságában?

A gyermek születése korántsem volt fájdalomtól és kintől mentes, ahogyan már utaltam rá. Józsefet és Máriát a két család korabeli szokások szerint már ifjúkorban eljegyezte egymásnak. Az volt a szokás, hogy a két érintett család már nagyon korán megegyezett a házasságról, és amikor a fiatalok felnövekedtek, és közeledett a házasság ideje, akkor tartottak egy eljegyzési ünnepet. Mikorra tehát ehhez az eljegyzési ünnephez érkeztek, az egymás iránti elköteleződés annyira erős volt már, hogy az eljegyzést felbontani, az olyan volt, mint egy házasságot felbontani. Ebben az időszakban a jegyesek nem költöztek még össze és nem éltek együtt, szexuális értelemben sem. Máté evangélista beszámolója szerint itt tart a történetben Mária és József: túl az eljegyzésen, közel a házasságkötéshez, de az nem történt meg. Ez az a háttér, amelyben a fiatalok találkoznak ezzel a Szentlélektől való fogantatással. Értitek, hogy a történet milyen kínos, szégyenteli, fájdalmas, nehéz?

Képzeljétek el Józsefet, amikor szembesül vele, hogy a jegyese gyermeket vár! Milyen keserűség, harag, értetlenség nyilall a szívébe! Mária?! Kivel? Miért? Hogyhogy? És a reményeink, meg a terveink? Ki lehet az a férfi? Nem lehet, hogy nem tudta, hogy Mária jegyes! Gondoljatok bele, micsoda sötétség-cunami, ami rászakad! Ezzel együtt, azt írja Máté evangélista, József nem akart botrányt. El kell válni tőle, ez nem kérdés, el kell bocsájtani Máriát, de nem akarja megszégyeníteni, ezért úgy dönt, hogy titokban és csendben bocsájtja el őt. „Végiggondolta magában – olvassuk, és ugye mindenki érzi, hogy ez nem egy hideg fejjel történő végiggondolást jelent, hanem gyötrődést, kínok közt őrlődést. Mennyi ideig téphette a szívét a fájdalom, a düh, a keserűség! „Hol van Isten ebben a sötétségben? Mi történt velem?” Micsoda kaotikus gyötrődés!

Aztán Isten váratlanul közbelép. Józsefnek megjelenik álmában az Úr követe és azt mondja: „József, Dávid fia, ne félj feleségül venni Máriát, mert ami benne fogant, az a Szentlélektől van!” És József engedelmeskedik Isten szavának. És ebben a pillanatban pontosan tudod, hogy Isten szavának így engedelmeskedni nem egyszerű és nem olcsó dolog. De József beleállt, magához vette Máriát, megkötöttet a házasság, és nem érintette őt addig, amíg nem született meg a fiú: Jézus.

Ez a történet annyira kínos, még úgy is, hogy nem volt benne bűn, hogy a stigma evvel a fiúval maradt. János evangéliumának 8. fejezetében olvasunk arról, ahogyan egy alkalommal Jézus a zsidó vallási vezetőkkel vitába száll. „Azt se tudjuk, ki volt az apád” – mondják neki. Értitek? A történet ottmaradt velük, és harminc évvel később Jézusnak a szemébe vágják: gyanús a te eredeted!

Mit jelent, hogy velünk az Isten a mindennapok bűnös, zűrös, fájdalmas és szégyenteli valóságában? Azt, hogy Isten nem húzódik el, nem marad kívül, hanem maga van jelen ezekben a kínos történetekben, a zűrzavarban, a káoszban. Mert ebbe a világba, a bűnbe jön el hozzánk, értünk! Azt hirdeti az angyal: „*te pedig nevezd majd Jézusnak, mert ő fogja megszabadítani népét bűneiből.*” A Jézus név, ami egy korabeli gyakori név, azt jelenti: „az Úr a szabadító.” Nevezd a nevét „az Úr a szabadító”-nak! Mert ugyan sok más Jézus is élt abban az időben, de ez a gyermek valóban az lesz, akiben az Úr szabadulást hoz a sötétségből, a bűnből, az istentelenségből. Nem csak részévé lesz Isten ebben a gyermekben a bűnös világnak, nem

csak elszenvedi Jézus később, hogy mindenfélét pletykálnak róla; nem csak azt éli át, hogy ellene fordulnak, és a saját népe vezetői hazug módon elítélik, ahogy minden dühüket és haragjukat kitöltik rajta, amikor kivégzik a kereszten; hanem ennél sokkal többről van szó! A kereszten értünk életét adó Jézus úgy lép a mi sötétségeinkbe, hogy magára veszi minden bűnünk minden büntetését!

Nemrégiben beszélgettem valakivel, aki Pál apostolnak arról a mondatáról, hogy Jézust „Isten bűnné tette értünk” azt mondta: ez egy értelmetlen mondat. Mit jelent, hogy Isten annyira velünk van, hogy Jézust a kereszthalálban bűnné tette értünk? De egyszer csak megvilágosodott és azt mondta: rájöttem, hogy az én sötétségem, istentelenségem olyan teher, ami belehasít Jézusba, aki ott van a kereszten. Magára veszi, és amikor nem csak az enyém, hanem az egész emberi világ minden Isten-ellenes lázadása, sötétsége, fájdalma ott van rajta, akkor az oly mértékben elborítja ezt a testet, hogy már semmi más nem marad belőle, csak ez. Nem tudom, hogy ez jó teológiai magyarázat-e, de szemléletes. Isten őt bűnné tette értünk. Ezt jelenti az, hogy Isten szeret! Immánuel, velünk az Isten! Mennyivel több ez annál, hogy lennie kell valami Istennek felettünk! Mennyivel több ez annál, hogy egy belső spirituális erő meg-megszólal bennem! Milyen távol van ez attól az Istentől, akire sokszor úgy gondolunk, hogy ellenség!

Mit jelent számunkra konkrétan ez az örömhír: Immánuel, velünk az Isten? Azt, hogy minden szégyeneddel, minden fájdalmaddal, csalódásoddal, sötétségeddel ott lehetsz az előtt, aki ismer, és aki annyira szeret, hogy veled valóvá lett. Mostanában több ember életében láttam ennek két oldalát. Egyesek, bár hívő embernek mondják magukat, mégsem tudnak, nem mernek a szégyenükkel, a sötétségeikkel odafordulni Istenhez, kizárják Őt ezen a ponton. Pedig Isten belejött ebbe a zűrzavarba, ott áll, és várja: „fordítsd már felém azt a sok nyomorúságot, szégyent, sötétséget, vigasztalanságot, ami terhel! Úgyis tudom! Ismerlek és szeretlek! Miért nem öntöd már ki végre a szívedet nekem?” A másik oldalon pedig, akik megteszik és odafordulnak Istenhez a szégyenükkel, azok átélik, hogy ez rendkívül fájdalmas, nagyon nehéz, de valahol mégis jó! Rossz, de jó! Feltárom őszintén mindazt, ami bennem van, és ez rossz, de jó, mert a helyére kerül és gyógyulni kezd. Mert velünk az Isten!

A kínos és sötét dolgaink közepette Isten szabadságot és reménységet munkál. Ha „velünk az Isten”, és ezt az örömhírt magunkhoz öleljük a szívünk legmélyén, az hatalmas szabadságot ad. Nem tudom, hogy az angyali bejelentés után József és Mária mit élt át, de úgy tűnik, hogy mikor ott álltak később a rossz nyelvek kereszttüzében, akkor egyáltalán nem mások gúnyolódása határozta meg őket. József megtette, amit az angyal mondott, feleségül vette Máriát, és teljesen szabad volt attól a félelemtől, hogy „mit fognak gondolni rólam a többiek?” Abban a világban, abban a kultúrában ez nem kicsi dolog volt, nem úgy, mint ma!

Amikor Jézusban átéled, hogy Isten veled van, mikor a szégyenedben, a félelmedben megjelenik az Úr az Ő szeretetével, egyre szabadabb leszel Neki engedelmeskedni. Egyre szabadabb leszel szeretni. Mondják, hogy a karácsony a szeretet ünnepe: nos, ebben az értelemben igen! Egyre szabadabb leszel szeretni, mert az Ő szeretetét tapasztaltad meg a szíved mélyén. Ő nem elítélt téged, hanem magára vette a te ítéletedet, és ez reménységet munkál. Látsz embereket, akik valamiben sokkal jobbak, tehetségesebbek, sokkal előbbre vannak, mint te, de már nem köti meg a szívedet az irigység és a gyűlölet. Velem van az Úr! Micsoda szabadság! Felismersz dolgokat az életedben, amelyekről tudod, hogy Isten törvényével, a Tízparancsolattal szembe mennek. Benne élsz még ezekben, de már nem vagy megkötözve általuk, már nem ragaszkodsz hozzájuk, mert a sötétségben megjelent Jézus, és szabadságot hozott. Ő a bűnből szabadító, és ezért szabad vagy elengedni azt, ami rossz, és Istennel újat kezdeni a reménységben. Ismered a benned levő úrt, sebet, fájdalmat, de ha ismered a veled levő Isten valóságát, akkor már nem ez a seb, fájdalom, hiány mondja meg, hogy te ki vagy és ki nem vagy. Micsoda mély reménység és szabadság! Hallod a propagandát és talán egyet is értesz azzal, hogy ne legyünk bevándorlók országa, de nem kell

beállnod a migránsozásba vagy a sorozásba, mert a te szíved szabad a gyűlölködéstől. Lehet, hogy dühít téged, amit a kormány tesz, és nem értesz vele egyet, de nem tölti be az egész napodat és a lényedet az utálat, a megvetés, nem ez irányít már téged, mert Krisztusban vagy, mert velünk az Isten! Vég nélkül sorolhatnám a nagyon egyéni, nagyon személyes, meg a közösségi, társadalmi példákat, hogyan tesz bennünket, Isten népét, Isten egyházát szabaddá, szeretővé, reménykedővé az örömhír, hogy Krisztusban velünk az Isten! Hogyan emel fel, hogyan tesz a megbékélés eszközeivé! Mert tudod, hogy sokkal nagyobb erők vannak itt, tudod, hogy Krisztusban Isten kormányozza a világot.

Ez Máté evangélista karácsonyi üzenete. De nem csak a karácsonyi, hiszen az egész Evangélium erre mutat. Máté evangéliumának nem csak az első oldalán olvassuk: „neve Immánuel, velünk az Isten”, hanem az utolsó oldalán is. Jézus Krisztus feltámad a halálból, kiküldi a tanítványait, hogy tegyenek tanítványokká minden népeket, és az utolsó sor, az utolsó mondat: *„és íme, én veletek vagyok minden napon, a világ végezetéig.”* Máté csak ennyit mond. Jézusban veled van az Isten minden nap, a világ végezetéig. Az utolsó szó, hogy az örömhírnek soha nincsen vége. Örüljünk együtt, teljen be a szívünk hálával, boruljunk le, az úrvacsorában imádjuk Őt! Ha valamiben kihív a sötétségünkben, adjuk Neki oda bátran és szabadon a fájdalmat, a szégyent ugyanúgy, mint a bűnt, istentelenséget, és csak örüljünk együtt annak, hogy valóban nincs ennél nagyobb igazság, mint hogy Immánuel, velünk az Isten!

Ámen

(Lovas András)